

Egyedülálló múzeum Hódmezővásárhelyen

BESZÉLGETÉS MADÁCSY TAMÁSSAL, AZ EMLÉKPONT IGAZGATÓJÁVAL

Hódmezővásárhely 1945 és 1990 közötti történetét kutatja és mutatja be az Andrássy utcában július 7-én megnyitott Emlékpont – Fél Évszázad Vásárhelyen Humán Oktatási Központ. Az egyedülálló múzeum az ország első olyan intézménye, amely a kommunista diktatúra, a szocializmus időszakát egy város történetén keresztül meséli el nemcsak korabeli dokumentumok, használati tárgyak, műalkotások, ipartörténeti jelentőségű berendezések, hanem a legmodernebb multimédiás eszközök felhasználásával, egyéni sorsokat bemutató interjúk segítségével. Az egyes kiállítótermek felelevenítik a tanyarendszer szétzúzását, bemutatják a második világháború vásárhelyi áldozatait, az ötvenes évek ellenállóit, a Fehér Gárda-szervezkedést, a papok, lelkészek tevékenységét az egyházellenes ideológia szorításában, az Államvédelmi Hatóság és a munkásórság működését. Az 1956-os forradalom

és az azt követő megtorlások időszaka is emberi sorsokon keresztül elevenedik meg. A puha diktatúrát, a Kádár-korszakot idézi fel a mindennapok világát és a helyi ipart felvilágosító összeállítás. A Paraszt Párizs színes képzőművészeti életének reprezentánsai is szerepelnek ellenpontként a szocialista realizmus korszakát bemutató galériában, a retro büfében pedig még bambi is kapható. Az állami támogatás nélkül, 700 millió forintos önkormányzati forrásból létrehozott intézmény igazgatójával, Madácsy Tamás történésszel a múzeum céljáról, fogadtatásáról, jövőjéről beszélgettünk.

– *Hogyan jött létre a múzeum?*

– Hódmezővásárhely polgármesterétől, Lázár Jánostól származott az Emlékpont létrehozásának ötlete. A vásárhelyi áldozatok emlékére 2004-ben nyílt meg az első vidéki holokauszt múzeum, és a polgármester úr fontosnak tartotta, hogy megvalósuljon a másik diktatúrát bemutató intézmény is, így lezárandó a történelmi korszakot, Hódmezővásárhely 1945-től 1990-ig tartó időszakát. 2005. január 15-én döntött a város közgyűlése az oktatási központ létrehozásáról, mely F. Kovács Attila tervei és Schmidt Mária történészi

konceptiója alapján másfél év alatt készült el. A munkában a Terror Háza Múzeumtörténészei, valamint Simon Ferenc vezetésével vásárhelyi helytörténészek és levéltárosok vettek részt. Kollégáimmal mintegy százötven másfél órás videó-interjút készítettünk vásárhelyiekkel, ezek feldolgozott formában láthatók a kiállításon, illetve teljes hosszában megtekinthetők a múzeum kutatógépein. Dokumentumokat, fotókat, újságcikkeket gyűjtöttünk össze. Célunk a korszak minél teljesebb körű feldolgozása. Fontosnak tartottuk, hogy tizenhat évvel a rendszerváltás után párbeszéd kezdődjék el, hiszen itt az ideje, hogy feltárjuk ezeket az évtizedeket. Az utolsó pillanatban vagyunk, hogy felkereshessük a szemtanúkat.

– *Mindig kényes feladat az időben közeli történések feldolgozása, objektív elemzése, értékelése. Hogyan fogadták ezt az érintettek?*

– Nagy érdeklődést tapasztaltunk már a munka kezdetén is. Felhívásunk nyomán nagyon sokan jelentkeztek interjúra, hozták el fényképeiket, és közel ötszáz tárgyat ajánlottak fel a vásárhelyi polgárok. Érdeklődésük és segítségük igazolta: szükség van az Emlékpontra, hogy megoszthassák emlékeiket, hogy azok fennmaradjanak az utókor számára. Olyan koncepció alapján dolgoztunk, mely teljes egészében lefedi Hódmezővásárhely történetét a korszakban, annak minden jó és rossz emlékével együtt. Ellentétben a Terror Háza Múzeummal, melynek kiállítása elsősorban egy épület, az Andrássy út 60. történetén keresztül dolgozza fel a két embertelen diktatúra időszakát, az Emlékpontban a vizsgált időszak nem zárul le 1963-mal, hanem a kiállítás Európában is egyedülálló módon a teljes szocialista korszakot mutatja be a város történetén keresztül.

– *Milyen az érdeklődés az Emlékpont iránt?*

– Minden előzetes elképzelést felülmúlt eddig a látogatottságunk. A július 7-i nyitást követő első hat hétben tizenötezer látogatónk volt, ami nagyon szép eredménynek számít. A vendégek 60 százaléka helybeli volt, és sokan érkeztek az ország minden részéből. Hátarainkon túlról is egyre több az érdeklődő. A visszajelzések 95 százaléka pozitív.

– *Továbbfejleszthető a kiállítás?*

– Igen, és alapvető célunk is, hogy fejlesszük. A megnyitó után tettünk közzé egy újabb felhívást: továbbra is várjuk a korszakból származó tárgyakat, iratokat, fényképeket és a visszaemlékezőket, akik megtisztelnak bennünket azzal, hogy elmondják emlékeiket. Fejlett informatikai rendszerünknek köszönhetően ez a modern múzeum szinte korlátlanul bővíthető, kiegészíthető háttéranyaggal rendelkezik.

– *Mekkora költségvetésből, hány munkatárssal működik a múzeum?*

– Az éves költségvetésünket 40 millió forintban határozta meg Lázár János polgármester. 800 négyzetméteren tíz terem és egy korszerű

eszközökkel felszerelt 84 személyes konferenciaterem várja a látogatókat. Hét kutató-történész dolgozik az Emlékközpontban, további tizennégy munkatársunk van. Az intézmény nemcsak múzeum, hanem oktatási központ is egyben, ezért ősztől aktívan bekapcsolódik az oktatásba. A középiskolás és a felső tagozatos osztályokat várjuk kihelyezett, rendhagyó történelemórákra. A tanteremként is használható kutató termünkben elhelyezett számítógépekről elérhető a kiállítás teljes anyaga.

– *Mi a véleménye arról, hogy az Emlékpontot sokan a vásárhelyi Terror Házaaként emlegetik?*

– Ez az ország első Emlékpontja, mely a szocialista korszak egészét egy város történetén keresztül mutatja be. Az összehasonlítás annyiban igaz, hogy ugyanaz a történész, építész és látványtervező csapat vett részt az Emlékpont létrehozásában, amelyik a Terror Háza Múzeumot is megalkotta. Azonban itt minden Hódmezővásárhelyről szól, az itt élők szavaival, az ő tárgyi emlékeiken keresztül.

– *Melyik az Emlékpont legnépszerűbb terme, mit szeretnek legjobban a látogatók?*

– A város mindennapi életét bemutató terem talán a legkedveltebb. Itt látható a korszak magyar autója, a Puli is, amit a Hódgép gyártott. Ma is fut pár darab a városban belőlük, és pár éve még a város önkormányzatánál is használták. Számomra azonban a művészetekkel foglalkozó Paraszt Párizs terem a legszebb. Itt a szocialista realizmus jegyében készült festmények mellett a Vásárhelyi Iskola alkotóinak képei láthatóak. És itt van „Iván” is. A korszakban a város egyik meghatározó szobra volt Kamotsay István Szovjet katonája, ismertebb nevén „Iván”, melyet 1954 októberében, a város felszabadításának és egyben szovjet megszállásnak tizedik évfordulóján állítottak fel. 1956-ban, a forradalom napjaiban ledöntötték a vásárhelyiek, de 1957-ben újra felállításra került. Nem sokkal ezután magától ledőlt. Helyreállították, és egészen 1990-ig látható volt Hódmezővásárhelyen, majd a városi szoborparkba került. Többen megkérdezték, hogy miért kell újra látniuk. Azért állítottuk ki, mert híven reprezentálja Hódmezővásárhely szocialista korszakát, szimbolizálja a szovjet jelenlétet, ami az élet minden területére, így a művészetre is kihatott. Azzal, hogy az Emlékpont egyik kiállítóterében helyeztük el, került pont a korszak végére.

– *Érték komolyan vehető politikai támadások a múzeumot?*

– Nem, és abban bízom, hogy ezután sem kerül a politika keresztútjába. A megnyitót követően az országos sajtóban is pozitív értékelések jelentek meg. Úgy gondolom, ez annak köszönhető, hogy sokszínű a kiállítás, igyekeztünk a korszak minden árnyalatát bemutatni. Fantasztikusan jó anyag gyűlt össze. Különleges, megtisztelő élmény volt látni, ahogy megnyíltak az emberek az interjúk során. Az élet minden területéről kerestünk visszaemlékezőket; magángazdákat, lelkészeket, papokat, a helyi üzemek vezetőit és munkásait, pedagógusokat, képzőművészeket, a város egykori tanácselnök asszonyát is megkérdeztük, hogy csak néhány területet említsek. Úgy gondolom, az Emlékpont értékét növeli, hogy az oral history egyre fontosabbá válik a történettudomány számára.

Hollósi Zsolt